

١٥٣٠ ف٧

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای عمومی دندانپزشکی

عنوان پایان نامه :

بررسی کلینیکو اپیدمیولوژیک ضایعات استخوانی فکین در بیماران

مراجعه کننده به بخش پاتولوژی دانشکده دندانپزشکی شیراز طی

دوره ۲۱ ساله از ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵

استاد راهنما :

سرکار خانم دکتر گیتا رضوانی

تهیه و تنظیم :

علی دهقانی ناژوانی

شهریور ۱۳۸۶

۱۵۳۵۴۷

کتابخانه دانشگاه شیراز
شماره ثبت کتاب: ۱۳۸۶/۷/۲۲

۱۳۸۶ / ۷ / ۲۲

پروردگارا،

در جان من آزادگی

در روح من بی نیازی

در قلبم اطمینان

در کارهایم یکرنگی

در چشمانم نور

و در دینم روشن بینی بگذار

"فرازی از دعای عرفه"

الهی، ای کریمی که بخشنده عطایی و ای حکیمی که
پوشنده خطایی و ای احدی که در ذات و صفات بی همتایی
و ای خالق که راهنمایی و ای قادری که خدایی را سزایی،
به ذات لا یزال خود و به صفات با کمال خود
و به عزت و جلال خود و به عظمت جمال خود که جان ما
را صفای خود ده، دل ما را هوای خود ده،
چشم ما را ضیای خود ده و ما را آن ده که آن به.

الهی، دانایی ده که در راه نیفتیم و بینایی ده که در چاه نیفتیم.

"فرازی از مناجات خواجه عبدالله انصاری"

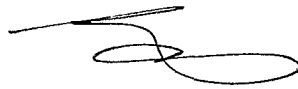
به نام خدا

<<ارزیابی پایان نامه>>

پایان نامه شماره ۱۰۵۸ تحت عنوان " بررسی کلینیکو اپیدمیولوژیک ضایعات استخوانی فکین در بیماران مراجعه کننده به بخش پاتولوژی دانشکده دندانپزشکی شیراز طی دوره ۲۱ ساله از ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵ " به نگارش علی دهقانی نازوانی در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۲۶ در کمیته بررسی پایان نامه مطرح و با نمره ۱۹٫۹ به تصویب رسید.

به راهنمایی :

سرکار خانم دکتر گیتا رضوانی

هیأت محترم داوران :

۱- جناب آقای دکتر پردیس

۲- سرکار خانم دکتر جعفری

۳- سرکار خانم دکتر اندیشه تدبیر

کسی آرام می آید
نگاهش خیس عرفان است
قدمهایش پر از معنا
دلش از جنس باران است
کسی فانوس بر دستش
بسان نور می آید
امید قلب ما روزی
ز راه دور می آید

تقدیم به محضر مقدس حضرت ولی عصر
بقیه الله، عجل الله تعالی فرجه الشریف

بارخدایا،

چنان کن که هیبت پدرمادرم در دل من چنان باشد که هیبت پادشاهی سخت مهیب، و به آن دو نیکی و مهربانی کنم آن سان که مادری مهربان به فرزند خود نیکی و مهربانی کند.

خداوندا،

چنان کن که نیکی و مهربانی آن دو را در حق خود بسیار شمرم هر چند اندک بود و نیکی و مهربانی خود را در حق آن دو اندک شمرم هر چند بسیار بود.

خداوندا،

آن دو را پاداش ده که مرا پرورده اند و از ثواب بهره مند گردان که مرا گرامی داشته اند، و حق ایشان نگه دار که مرا در خردی مجافقت کرده اند.

بارخدایا،

مرا در روزی که هرکس در برابر عملش جزا داده می شود و بر کس ستم نرود، در شمار آن گروه که پدرمادر را نافرمانی کرده اند، قرار مده.

تقدیم به پدرمادر مهربان و عزیز تر از جانم

و تقدیم به خواهران خوب و زلال تر از آبم فاطمه و عاتله

با سپاس فراوان از زحمات بی دریغ تمام بزرگوارانی که
مرا در تهیه این رساله یاری نمودند به ویژه استاد محترم،
سرکار خانم دکتر رضوانی که در مراحل مختلف این پایان
نامه، نهایت استفاده را از راهنماییهای ارزنده ایشان بردم.

همچنین از اساتید محترم داور جناب آقای دکتر پردیس،
سرکار خانم دکتر جعفری و سرکار خانم دکتر اندیشه تدبیر
صمیمانه قدردانی می نمایم.

با تشکر از :

خانم دکتر گلسا مددی، جناب آقای دکتر شکر فروش، جناب
آقای طباطبایی راد به خاطر همراهی در کارهای آماری

این پایان نامه

سرکار خانم حبیب پور، سرکار خانم پاکدل، سرکار خانم
خورشیدیان، سرکار خانم جهانی

جناب آقای بهمنی، جناب آقای کشاورز و جناب آقای بابایی

و قدردانی مخصوص از :

جناب آقای دکتر مصطفی رضایی، جناب آقای دکتر میلاد معتمدی
جناب آقای دکتر حسین میرهادی و سرکار خانم دکتر فاطمه لوایی

که همیشه مرا مرهون مهربانی خود کردند

فهرست مطالب

۱.....	چکیده فارسی
۴.....	پیشگفتار
۶.....	مقدمه
۹.....	استئوزنریس ایمپرفکتا
۱۱.....	استئوپتروز
۱۳.....	دیسپلازی کلیدوکرانیا
۱۵.....	نقص مغز استخوان استئوپوروتیک کانونی
۱۶.....	استئواسکلروز ایدیوپاتیک
۱۷.....	استئولیز وسیع یکپارچه
۱۸.....	بیماری پاژت استخوان
۲۰.....	گرانولوماى مرکزی سلول ژانت
۲۱.....	تومور سلول ژانت
۲۲.....	چرابیسم
۲۳.....	سیست استخوانی ساده
۲۵.....	سیست استخوانی آنوریسمال
۲۶.....	ضایعات فیبرواسئوس فکین
۲۷.....	دیسپلازی فیبرو
۳۰.....	دیسپلازی های سمنتواسئوس
۳۲.....	سمنتوماى ژیگانتى فرم خانوادگی
۳۴.....	فیبروماى استخوانى شونده
۳۵.....	فیبروماى اسیفیه جوانان
۳۶.....	استئوما
۳۸.....	استئوبلاستوما و استئوئیداستئوما
۳۹.....	کندروما

۴۰	فیبرومای کندرومیکسوئید
۴۰	کندروماتوز سینوویال
۴۱	فیبرومای دسموپلاستیک
۴۲	استئوسارکوم
۴۳	استئوسارکومای محیطی
۴۴	سارکومای استخوانی پس از پرتوتابی
۴۵	کندروسارکوما
۴۶	کندروسارکومای مزانشیمال
۴۶	سارکومای اوینگ
۴۷	تومورهای متاستاز دهنده به فکین
۵۰	مروری بر مقالات
۵۱	چر ایبسم
۵۱	بیماری پاژت استخوان
۵۲	فیبرومای دسموپلاستیک
۵۲	متاستاز به فکین
۵۲	ضایعات فیبرواسئوس فکین
۵۳	سارکومای اوینگ
۵۴	کندروسارکوما و استئوسارکوما
۵۴	استئوما
۵۵	سیست استخوانی ساده
۵۵	سیست استخوانی آنورپسمال
۵۶	گرانولومای مرکزی سلول ژانت
۵۷	روش انجام مطالعه

۶۰	نتایج مطالعه
۶۱	چرا بیسم
۶۱	بیماری پاژت استخوان
۶۲	فیبرومای دسموپلاستیک
۶۱	متاستاز به فکین
۶۲	دیسپلازی سمنال پری اپیکال
۶۲	هیپرپلازی تکاملی استخوان
۶۲	سارکومای اوینگ
۶۲	کندروسارکوما
۶۳	استئوسارکوما
۶۳	بدخیمی های استخوانی فکین
۶۴	استخوان استئواسکلروتیک
۶۴	استئوما
۶۵	سیست استخوانی ساده
۶۵	سیست استخوانی آنوریسمال
۶۵	دیسپلازی فیبرو
۶۶	فیبرومای اسیفیه
۶۶	ضایعات فیبرواسئوس فکین
۶۷	گرانولومای مرکزی سلول ژانت
۶۷	ضایعات استخوانی فکین
۷۴	بحث و نتیجه گیری
۸۱	پیشنهادات
۸۳	منابع و مأخذ
۸۹	چکیده انگلیسی

خلاصه فارسی

بررسی های گذشته نگر پرونده های بیماران مربوط به بیمارستانها و دانشگاههای علوم پزشکی، قدم بزرگی در جمع آوری اطلاعات مرتبط با بیماریهای رایج در یک جامعه، درصد شیوع و بروز آنها، خصوصیات بالینی و پاتولوژیک هر دسته از بیماریها که مختص آن جامعه است، محسوب می گردد. بنابراین زمینه ای برای مقایسه نتایج حاصله با منابع و متون مرجع و تحقیقات و گزارشهای موجود در مورد شیوع، سن، جنس و مکان شایع این ضایعات فراهم می گردد و معیاری جهت ارزیابی بیماران در محدوده هر استان و یا کشور فراهم خواهد شد. از جمله این ضایعات استخوانی فکین می باشد.

در این مطالعه با استفاده از بایگانی پرونده های بخش پاتولوژی دهان و فک و صورت دانشکده دندانپزشکی شیراز، مشخصات کلیه بیماران مراجعه کننده به بخش پاتولوژی این دانشکده طی سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵ که دارای ضایعات استخوانی فکین بودند، استخراج گردید و مورد مطالعه قرار گرفت. برای این منظور تعداد ۲۵۶۵ پرونده در طی ۲۱ سال اخیر مورد بازخوانی قرار گرفت که ۱۸۴ مورد از آنها مربوط به ضایعات استخوانی فکین می شد. سرانجام پس از استخراج و تنظیم اطلاعات و یافته ها در جداول و نمودارها، نتایج مورد بررسی و آنالیز آماری قرار گرفت.

از میان ۱۸۴ مورد ضایعه استخوانی فکین ۱ مورد چرابیسم، ۱ مورد بیماری پازه، ۱ مورد فیبرومای دسموپلاستیک، ۱ مورد کارسینومای متاستاتیک، ۱ مورد دیسپلازی سمنتواسئوس پری اپیکال، ۱ مورد تحت عنوان هیپرپلازی تکاملی استخوان، ۳ مورد سارکومای اوینگ، ۴ مورد کندروسارکوما، ۷ مورد استخوان استئواسکلروتیک، ۱۰ مورد استئوسارکوما، ۱۱ مورد استئوما، ۱۱ مورد سیست استخوانی ساده، ۱۲ مورد سیست استخوانی آنوریسمال، ۱۵ مورد دیسپلازی فیبرو، ۴۵ مورد فیبرومای اسیفیه و ۵۶ مورد گرانولومای مرکزی سلول ژانت و ۴ مورد هم تحت نام ضایعه فیبرواسئوس، ثبت گردید. از این میان بیشترین موارد مربوط به دسته ضایعات فیبرواسئوس با $35/3\%$ می باشد. گرانولومای مرکزی سلول ژانت با $30/4\%$ در مرتبه دوم و بدخیمی های استخوانی فکین با $9/7\%$ در مرتبه سوم جای دارد. که این سه زیر گروه مجموعاً $75/4\%$ از کل ضایعات استخوانی فکین را شامل می شوند. کمترین موارد شیوع هم هرکدام با یک مورد گزارش شده مربوط به چرابیسم، بیماری پازه، فیبرومای دسموپلاستیک و هیپرپلازی تکاملی استخوان می باشد. در نهایت بر اساس مطالعه ما، ضایعات استخوانی فکین شیوع $7/2\%$ را نشان می دهند که زنان به صورت معنی داری بیشتر از مردان درگیر می شوند و خلف مندیبل هم از لحاظ آماری، برتری معنی داری در میان محل های مبتلا نشان می دهد. از لحاظ سنی هم بیماران بازه وسیع

۶۸-۲/۵ سال با میانگین ۲۶/۵ سال داشتند. این آمار، قابل بسط به کل بوده و می تواند با موارد مشابه موجود در کتب مرجع و یا تحقیقات و مطالعات دیگر مقایسه گردد.

سنگتار

علم پاتولوژی دهان و فک و صورت یکی از علوم پایه و اساسی رشته دندانپزشکی می باشد که به بررسی علل و زمینه های بروز ضایعات مختلف و بیماریهای ناحیه دهان و صورت می پردازد. این علم یک ارتباط پویا و زنده بین رشته آسیب شناسی بالینی در پزشکی با علم دندانپزشکی برقرار کرده و ماهیت درمانگری رشته دندانپزشکی را احیا می کند. بنابراین بديهی است که بدون بهره گیری از این علم و آگاهی از کشفیات روزافزون و درمانهای جدیدتر و پیشرفته تر، تشخیص و طرح درمان مناسب صورت نخواهد گرفت.

بررسی های گذشته نگر پرونده های بیماران مربوط به بیمارستانها و دانشگاههای علوم پزشکی، قدم بزرگی در جمع آوری اطلاعات مرتبط با بیماریهای رایج در یک جامعه، درصد شیوع و بروز آنها، خصوصیات بالینی و پاتولوژیک هر دسته از بیماریها که مختص آن جامعه است، محسوب می گردد. از جمله ضایعات پاتولوژیک دهان و فک و صورت که هر دندانپزشک ممکن است با آن مواجه گردد، ضایعات استخوانی فکین خواهد بود. این ضایعات هر چند نسبت به سایر موارد کمیاب ترند ولی شیوع بعضی از انواع آنها در خور توجه است. همچنین این ضایعات جزو مواردی می باشند که احتمالاً اولین بار، توسط یک دندانپزشک و به طور اتفاقی در نماهای رادیوگرافیک مشاهده و کشف می گردند.

در این پایان نامه سعی بر آن است تا دسته ضایعات پاتولوژیک استخوانی به تفکیک زیر گروههای آن، در محدوده فک بالا و پایین را مورد بررسی قرار دهیم. در این مطالعه گذشته نگر، شاخص های اپیدمیولوژیک مربوط به این ضایعات را طی ۲۱ سال اخیر (۸۵-۶۵) در بین پرونده های بیماران مراجعه کننده به بخش پاتولوژی دهان دانشکده دندانپزشکی شیراز، مورد ارزیابی قرار می دهیم، کاری که ضرورت انجام آن کاملاً حس شده ولی تا به حال در ۲۱ سال اخیر نه در شیراز و نه در سایر استانهای کشور انجام نشده است.

بنابراین زمینه ای برای مقایسه نتایج حاصله با منابع و متون مرجع و تحقیقات و گزارشهای موجود در مورد شیوع، سن، جنس و مکان شایع این ضایعات فراهم می گردد و معیاری جهت ارزیابی بیماران در محدوده استان فارس و یا حتی جنوب کشور خواهد شد. علاوه براین، پرونده های موجود در بخش پاتولوژی دهان دانشکده دندانپزشکی شیراز سازماندهی شده که امکان تهیه پایگاه داده های رایانه ای و دسترسی به اطلاعات پایه جهت تحقیقات بعدی را فراهم خواهد ساخت.

مقدمه

ضایعات استخوانی فکین شامل موارد زیر می باشد:

استئوژنزیس ایمپرفکتا

استئوپتروز کودکی

استئوپتروز بلوغ

دیسپلازی کلیدوکرانیال

نقص مغز استخوان استئوپوروتیک موضعی

استئواسکلروز ایدیوپاتیک

استئولیز وسیع یکپارچه

بیماری پاژت استخوان

گرانولومای مرکزی سلول ژانت

چرابیسم

سیست استخوانی ساده

سیست استخوانی آنوریسمال

ضایعات فیبرواسئوس فکین

دیسپلازی فیبرو

دیسپلازی فیبروی منو استاتیک فکین

دیسپلازی فیبروی پلی استاتیک فکین